

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna številka L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 1

Gorica - Trst, 2. januarja 1948

Izhaja vsak petek

Življenje je borba

V spoznanju te resnice stopa »Demokracija« v novo leto in se mirno zaveda, da ji ne bo postlano z rožicami. Pisec teh vrstic nosi že precej križev in se njegovo novinarsko delo vleče že skozi dolga desetletja. Vsa doba do današnjih dni je pa bila ena sama neprestana borba. Tudi večina naših naročnikov in čitateljev, mladih in starih, je najbrže že na lastni koži občutilo resničnost teh besed.

Saj je celo naš list »Demokracija« kljub kratkemu življenju, ki ga ima, moral pretrpeti že vrsto težkih borb. Preden je začel izhajati, je zadel ob težko nerazumnevanje in vsakovrstne druge zapreke. Ko je potem zaživel, se je moral korajžno postaviti, da ga niso brezobzirni nasprotniki zatrli. In borba se je hitro razvnela in stopnjevala. Sovražnik se je zbal za svoje postojanke in se zatekel k zločinu. Na lopovski in zvijačen način nam je ugrabil našega urednika Uršiča in tako hotel zadati listu smrtni udarec.

Toda vse nakane nasprotnikov so se izjalovile in izpridile. Vrste naših so mišljenikov se množijo, ugled našega lista rase, njegova beseda se vedno bolj upošteva. Zlasti na Tržaškem smo s predbožičnim ustanovnim sestankom prapor Slov. dem. zveze visoko dvignili in napravili velik korak naprej.

Na Goriškem je nekaterim komunističnim prisklednikom postala borba nekoliko neprijetna in bi radi prišli do sape. Začeli so brenkati na slogaške strune in vabijo na skupno delo.

Dokler so neomejeno gospodarili nad zaslepljenim ljudstvom, niso nikogar poznali in nikogar vabili. Vse so bili samo oni in vsa slovenska politika se je izvajala po pravcu komunistične OF. Po tem pravcu se je izvajala s tako doslednostjo, da smo razbili Primorsko na troje in zamešetarili bistvene slovenske pravice. Sedaj ko ljudstvo spregleduje, bi ga razni prekanjeni licemerniki radi uspravali s solzavimi gesli in prepričali, da bi narod končno obračunal s svojimi zapeljivci in zvodniki.

Na Tržaškem in na Goriškem moramo po načelih, ki smo si jih začrtali v obeh političnih organizacijah neznehoma naprej. Z naše zemlje moramo zbrisati vse fašistične in komunistične totalitarizme in ustvariti zdravo demokracijo. Samo po tej poti si bomo zagotovili svojo bodočnost. Brez pretiravanja in samohvale lahko ugotovimo:

Naše narodne pravice znamo braniti. Branili smo jih 25 let brez komunistov in jih bomo branili tudi vnaprej. Če bi ne bilo nas, bi nam bili komunisti napravili vse slovensko šolstvo na Goriškem in na Tržaškem kot so nam slovenska sodišča in še mnogo drugih nekdanjih pridobitev.

Italijani in Slovani na STO

Svobodno tržaško ozemlje je zemljepisno nestvor, toda mirovna pogodba je podpisana in z njo nam je računati kot z gotovim dejstvom. Spričo te stvarnosti želimo, da bi bil Trst most in ne prepada med Italijani in Slovani.

Pustimo preteklost. Ona je predmet spominov in zgodovine in nas zanima, v kolikor črpamo iz njenih resnic in zmož nauke in smernice za bodočnost. V tekočem življenju pa odloča sedanja stvarnost. Že druga svetovna vojna je dokazala, da je narodna in rasna nestrpnost, šovinizem in politično nasilje nad kulturnimi narodi zmotna in zločin, ki se neizprosno kaznuje ne samo nad nasilnikom, ampak tudi nad narodom, ki ga je podpiral in mu sledil. Zato kot demokracija Slovenci obojamo in odklanjamo narodno in rasno nestrpnost in šovinizem.

Živimo v demokratični dobi

Ne živimo več v času gospodarskega individualizma in liberalizma, pač pa v času demokracije, ki ne pozna nasilja in zatiranja, ampak svobodo in prostost.

Mi Slovenci se dobro zavedamo, da je naše ozemlje, na katero nas je priklenila zgodovina in priroda, tam od Kanina, Triglava in Snežnika pa do najjužnejših istrskih čeri na Jadranu stična črta med Italijani in Slovani.

Od pamtiveka smo primorani deliti skupaj z našimi sosedi italijanske narodnosti usodo naše zemlje, deliti dobro in zlo. Ali ni naravna posledica ravno tega geografskega sožitja nujna potreba po poštenem sporazumu med Slovenci in Hrvati ter Italijani? Samo tak pravičen sporazum bo zagotovil mirno sožitje obeh narodnosti, njun svoboden narodni razvoj in gospodarski napredek Trsta in njegovega ozemlja.

Odkritosrčen sporazum

Za tak sporazum je potrebno, da si odkritosrčno povemo, da smo bili v času diplomatske borbe za Trst vsi zavedni Slovenci, Hrvati in Srbi z isto pravico za priključitev Trsta k Jugoslaviji, kakor so bili naši sosedi Italijani za priključitev Trsta k Italiji. To je zahtevala od nas in od njih sveta narodna dolžnost. Trst pa ni bil priključen niti k Italiji niti k Jugoslaviji, ampak je postal samostojna mednarodna državna tvorba, preko italijanskih in jugoslovanskih interesov, iz višjih gospodarskih in tudi političnih vidikov. In ko smo postavljali Italijani in Slovenci tržaškega ozemlja pred to gotovo dejstvo, je za naš sporazum potrebno obojestransko spoznanje in prepričanje, da ne more Trst in njegovo ozemlje kot narodnomošnan teritorij tvoriti niti slovenskega niti italijanskega narodnostnega

problema, to je, da ne morejo niti Slovenci niti Italijani proglasiti Trsta in ozemlje kot izključno slovensko oziroma italijansko posest.

Potrebno je dalje, da se naši sosedi Italijani zavedajo, da njihovi narodnosti ne preti s strani Slovencev in Hrvatov nikaka nevarnost. Oni so del 46 milijonskega naroda, iz katerega črpajo vse mogoče narodne in kulturne vrednote, tako da je pravi paradoks trditi, da bi bilo italijanstvo Trsta in ozemlja s svojo gospodarsko, kulturno in številčno močjo v nevarnosti pred Slovenci in Hrvati, katere je fašizem oropal vseh njih kulturnih in gospodarskih ustanov. Stremljenje Slovencev in Hrvatov, da si zgrade, kar so pod fašizmom izgubili, je samo naravna in logična posledica tega oropanja. Zato je nesvarno in motno videti v tem stremljenju, ki hoče samo vzpostaviti, kar so Slovenci pred četrto stoletje imeli, oženzivo proti italijanstvu Trsta.

Slovanstvo ni komunizem

Del italijanske javnosti hoče videti v delovanju tukajšnje komunistične stranke, v nakupovanju nepremičnin, v ustanavljanju raznih podjetij in v njeni propagandi sploh oženzivo Slovencev proti italijanstvu. To je velika in usodepolna zmotna, ker je to le ofenziva komunizma proti nekomunističnim strankam, brez razlike narodnosti, oženziva iste vrste in značaja, kakor jo komunizem vodi v Milano, Turinu, Rimu in drugod po Italiji. Palače in podjetja, ki jih komunisti v Trstu kupujejo, niso slovenska nacionalna last, ampak komunistična internacionalna imovina. Ta komunistična ofenziva nima nič slovenskega na sebi; ako se poslužuje v Trstu tudi slovenskega jezika, dela za to, ker je internacionalna in ker so v Trstu tudi Slovenci. Posluževali bi se tudi kitajščine, ako bi v Trstu poleg Italijanov živeli Kitajci.

Razumemo, da se v borbi proti komunizmu na tržaških tleh poslužujejo nekatere italijanske nekomunistične stranke gesla, češ, da je komunizem — slovanstvo. Ali italijanski vodilni krogi morajo vedeti in tudi vedeti, kakor vemo mi in kakor ve celi svet, da komunizem ni slovanstvo.

Zato odklanjamo demokratski Slovenci odgovornost za dela komunistov, ki gredo proti nam ravno kakor proti nekomunističnim Italijanom. Gorje ugotovitve so bile potrebne za razčiščenje pojmov.

Slovenci in Hrvati na tržaškem ozemlju želimo uređiti svoje sožitje z našimi sosedi Italijani na podlagi medsebojne strpnosti in spoštovanja, na načelih enakopravnosti, svobode in pravičnosti, ki zahteva po pravilo vseh kulturnih in gospodarskih krivic, ki jih je Slovincem in Hrvatom prizadel fašistični režim.

Upamo, da bodo stvarno misleči možje med našimi italijanskimi sosedi razumeli to naše stališče in da bodo tudi oni za mirno sožitje med obojema narodoma, na podlagi demokratičnih načel, ki jih vsebuje tržaški statut.

Ne vemo še, kdaj bo stopil ta statut v moč, ker je to odvisno od Varnostnega sveta Združenih Narodov. Ali to ni nikaka zapreka, da se ne bi že sedaj pričela izvajati načela, ki jih je mirovna konferenca postavila in so jih z mirovno pogodbo sprejeli in odobrili vsi prizadeti narodi, načela, ki so končno samo odraz demokratičnega pojmovanja življenja, kakor ga mi razumemo.

Dr. Josip Agneletto

TRN V PETI

Gonja italijanskega šovinizma proti Slovincem v Italiji se še ni poglobila. Vsako toliko moramo beležiti nekaj novega, če ne za drugo, vsaj za zgodovino. »Messaggero Veneto« od 27. decembra 1947 je objavil članek pod naslovom »Obmejni Slovani«, ki ga je podpisal neki Giusto Montemuliano. Poleg običajnih izpadov proti Slovincem, katerih vidi pisec nič manj kot »desetine tisočev, ki so se vtihotapili v furlansko ozemlje z namenom, da se pomnožijo in bodo jutri zahtevali pravico nad njim«, trdi po svoje, da čl. 15 mirovne pogodbe ne obvezuje Italijo uvesti slovenskih šol in, da bi morala vlada iz Rima vprašati ZN ali je res dolžna »izdati posebne zakone, zavode, sodnike, in druge posebne in izredne privilegije za šest ali sedem tisoč drugorodcev, ki poznajo vsi italijanski jezik«. Hvala lepa za priznanje; Slovenci smo pač

bro poznali že takrat, zato smo vztrajali in še vedno vztrajamo na zahtevi po pisanih jamstvih. Ne prosimo, da se nam milostno priznavajo, temveč zahtevamo, da nam jih pustijo uživati. Vemo, da je čl. 15 mirovne pogodbe trn v peti vsem italijanskim šovinistom, toda tega člana ne bi bilo treba, če bi na mirovni konferenci ne bilo dokazano, da je Italija kršila pravice narodnih manjšin, zlasti Slovencev in Hrvatov, katere je kruto preganjala. Sicer pa nimamo nič proti temu, da se vlada obrne na ZN za tolmačenje člana 15, ker vemo, kakšen bo odgovor. Smešen pa je nasvet pisca v »Messaggero Veneto«, da je pri tem koraku na ZN treba ločiti beneške Slovence od ostalih. Očividno je tudi piscu dobro znana izjava angleškega zunanjega ministra Bevinja, ki jo je dal potem, ko je bila pogodba že podpisana, da je ostalo v Italiji dobrih šestdeset tisoč Slovencev. Če jih ni v Benečiji, kje pa so? Ko so se 15. decembra 1947 umaknile iz Italije ameriške čete sta Truman in Attlee izjavila, da bosta Amerika in Anglija nudile Italiji vso pomoč v slučaju potrebe. Grof Sforza, italijanski zunanji minister, je pojasnil nekaterim poslancem, ki so se v tem oziru obrnili nanj, da se Amerika in Anglija opirata prav gotovo na čl. 15 in 17 mirovne pogodbe. To pomeni, da se vlada v Rimu prav dobro zaveda dolžnosti države v vsakem oziru, tudi kar se tiče človeških pravic in pravic narodnih manjšin in, da je nasvet pisca v »Messaggero Veneto« neumesten in brez vsake resne podlage. Preveča ga le duh nestrpnosti in sovraštva proti Slovanom. Člen 15 mirovne pogodbe pravi dobesedno: »Italija bo zavzela vse potrebne ukrepe, da zagotovi vsem osebam, ki pridejo pod njeno pravno območje — brez izjeme rase, spola, jezika ali vere — uživanje človeških pravic in temeljnih svobod, v številni svobodo izražanja misli, svobodo tiska in objave, svobodo verskega obreda, svobodo mnenja in združevanja.« Člen 17 mirovne pogodbe pa določa, da Italija ne sme dovoliti, da se obnovijo organizacije fašističnega značaja, tako politične kakor vojaške ali polvojaške, ki bi imele namen vzeti narodu demokratične pravice! »Učeni« pisec trdi tudi, da je beneška republika dovolila naselitev Slovanov v Istru. Tej trditvi se bodo čudili in smejali še vrabci na strehi! Kje je bila beneška republika, ko so Slovani že bili v Istri! Zares učene dopisnike ima »Messaggero Veneto«. Kaj pa če bi mi povedali, da je bil Tomaseo Hrvat, čigar pravi priimek je bil Tomažević in da je najlepše pesmice pisal prav v materinem jeziku. Ljudi take »stare miselnosti« bomo Slovenci v Italiji še vedno srečali. Pred nekaj leti sta bila v Gorici dva odvetnika iz juga, ki sta trdila, da je slovensčina le neko »narečje«, sama pa nista znala niti besedice tega »narečja«. To trdita še danes »Messaggero Veneto«

in »Lunedi« o jeziku beneških Slovencev. In okoli leta 1938 je nekdo v Siciliji izdal debelo knjigo v kateri je »dokazoval«, da je Ljubljana italijansko mesto.

Od srede do srede

22. decembra: Voditelji nemške social-demokratske stranke na britanskem področju v Nemčiji so dali izjavo, da se sovjetsko področje vedno bolj spreminja v totalitaristični sistem, na katerem je dovoljena samo ena državna stranka. — Ameriški senator Vandenberg je izjavil, da potsdamski sporazumi za Združene države niso več obvezni. — Bevin je v Londonu izjavil, da ostane Sovjetski zvezki še vedno na razpolago možnost pri obnovi Evrope. — Kitajski zakonodajni svet je odobril smrtno kazen ter dosmrtno ječo za vse tiste, ki bi jih spoznali za krive prevarne delavnosti ali sodelovanja s komunisti. — Mandat za sestavo nove perzijske vlade je dobil dr. Ebrahim Hakimi. — Jugoslovanski veleposlanik v Pragi dr. Darko Černej je vložil na češkoslovaškem zunanjem ministrstvu protest, ker je tednik ljudske stranke »Vývoj« objavil sliko, ki prikazuje maršala Tita v napoleonski drži. — V Rimu so formalno proglasili italijansko republiko.

23. decembra: Združene države so pripravile znizati številke, ki so jih predložile za moč kopnih, mornariških in letalskih sil mednarodne policije; novi predlog ima namen premestiti mrto točko, na katero je prišel vojaški odbor ZN. — Ameriški vojaški guverner v Nemčiji general Lucius Clay je izjavil, da nimajo trenutno nobenih načrtov za ustanovitev zahodne nemške države. — Predsednik Truman je podpisal zakonski načrt za nakazilo 540 milijonov dolarjev nujnostne pomoči tujini. — Turška vlada je po sedmih letih odpravila obsešno stanje v Carigradu in v bližnjih pokrajinah evropske Turčije.

24. decembra: Poveljniki ameriških čet je prejel ukaz, naj umakne vse ameriške čete s panamskega ozemlja, razen edinic, ki so se na področju prekopa. — Gveriljski komunistični general Markos je objavil ustanovitev grške uporniške vlade. — Novi perzijski ministrski predsednik dr. Hakimi ni dobil večine pri glasovanju v narodni zbornici. — Francoska narodna zbornica je odobrila nove kredite v znesku 18 in pol milijonov funtov sterlingov. — Francoska časopisna agencija je javila, da je v zadnjih štirinajstih dneh prišlo v Avstrijo preko 600 jugoslovanskih in madžarskih beguncev. — Bolgarsko sobranje je odobrilo zakonski načrt o podpravljenju industrijskih podjetij in zasebnih rudnikov. — Češkoslovaška je podpisala trgovinske sporazume za leto 1948 z Romunijo in Nizozemsko.

25. decembra: Francosko vojno ministrstvo je prepovedalo čitanje komunističnih časopisov v francoskih vojašnicah. — Predsednik Truman je v božični poslanici ameriškega ljudstvu ponovil zagotovilo za nadaljnjo pomoč premladenim in sestradanim ljudem v Evropi. — Na Kitajskem je stopila v veljavo nova ustava. — Angleški kralj Jurij je v božičnem govoru poudaril splošno željo ljudi, da bi povsod nadomestili strah z zaupanjem, trpljenje z blaginjo in pomanjkanje z izobiljem. — V Atenah je policija aretirala 250 komunistov.

26. decembra: Grški minister za javni red je pozval svoje uslužbence, naj vestno izpolnjujejo zakone proti komunistom, ki so se sami izločili iz narodne skupnosti. — V Tokiu se je pred mednarodnim sodiščem začela razprava proti bivšemu japonskemu ministrskemu predsedniku Toji. — Dvatisoč gveriljevcev je napadlo kraj Konico ob grško albanski meji; redna vojska je napad zavrnila. — Jugoslovanska vlada je poslala italijanski vladi seznam kandidatov za mesto tržaškega guvernerja. — Sovjetski veleposlanik v Teheranu Sadčikov je odptoval z letalom v New Delhi; v krogih sovjetskega veleposlanstva predvidevajo prelo diplomatskih odnosov med Sovjetsko zvezo in Perzijo.

Šečno in veselo
novo leto
osem nacočnikom in čitateljem
„Demokracije“
Uredništvo in uprava

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

27. decembra: Grčija je v Jugoslaviji protestirala, ker uporabljajo beograjsko radijsko postajo za prenos objav grškega gveriljskega voditelja Markosa. — V washingtonskih krogih ne polagajo posebne važnosti na ustanovitev gveriljske vlade v severni Grčiji, poudarjajo pa, da bo nastal izredno težek mednarodni položaj, če bodo gveriljsko vlado priznale balkanske vlade in morda tudi Sovjetska zveza. — Komisija Varnostnega sveta za spravo v indonezijskem sporu je predložila nov načrt za prenehanje sovražnosti na Javi, Sumatri in Maduri. — Predsednik Truman je imenoval zunanjega ministra Marshalla za voditelja izvedbe programa evropske nujnostne pomoči. — V Parizu so ministri predsednik Schuman, zunanji minister Bidault in poveljnik zasedbenega področja v Nemčiji razpravljali o priključitvi francoskega zasedbenega področja k anglo-amerškemu področju. — V Ankari so bile demonstracije, zaradi katerih so morali odstopiti štiri univerzitetni profesorji in rektor, katere so obtožili, da so pristaši komunistov. — V Moskvi so podpisali anglo-sovjetski trgovinski sporazum.

28. decembra: V Washingtonu se bo začela konferenca visokih ameriških in britanskih funkcionarjev, ki bodo med drugim razpravljali o stališču, ki ga bosta obe državi zavzele proti grški gveriljski vladi. — Britansko posadko na Malti bodo izvežbali za primer, da bi jo morali poslati v kak drug del Sredozemlja na pomoč britanskim silam. — Bivši podtajnik ameriškega zunanjega ministrstva Sumner Welles je izjavil, da vodi Sovjetska zveza politiko napadalnega ekspanzionizma. — V Kajru je umrl bivši italijanski kralj Viktor Emanuel III. — Francoski ministri predsednik Schuman je pred odborom stranke ljudskega republikanskega gibanja izjavil, da je Francija s tem, da je zmagovito premagala vse neredne, ki so imeli značaj uporniškega podviga, storila vsemu svetu neprecenljivo uslugo.

29. decembra: Grške vladne čete so začele z ofenzivo proti gveriljem; vojaški opazovalci so menja, da se bo ofenziva upornikov spremenila v strahovit poraz za gveriljce. — Francoski notranji minister Jules Moch je v narodni zbornici obtožil komuniste, da so med zadnjo stavko odnesli iz tovarn in podjetij večje količine bencina; izjava je povzročila med komunističnimi poslanci velik hrup in ministra so začeli zmerjati z izrazi, ki lahko pridejo samo iz komunističnih ust. — Bolivijska vlada je peti član v komisiji Združenih narodov za delitev Palestine. — Med Združenimi državami in Bolgarijo so prvič po vojni vzpostavili diplomatske odnose.

30. decembra: Romunski kralj Mihail je odstopil; romunska vlada je državo proglasila za republiko. — Ghavan Es Sultaneh je odpotoval iz Teherana v Pariz; pred odhodom je izjavil, da se bo vrnil v Perzijo in ponovno stopil v politično življenje. — Grške vladne sile so zavzele zadnji grški, s katerega so gveriljci obvladovali Konico. — Grška vlada je predložila ZN uradni protest proti jugoslovanski vladi, ker je slednja dovolila uporniški vladi uporabo jugoslovanskih radijskih postaj in nekatere druge tiskovne ugodnosti. — V Washingtonu so bili angloameriški razgovori o zadnjem razvoju grškega položaja.

31. decembra: V vseh pokrajinah so pretekli danes izročili županom besedilo nove ustave, ki stopi jutri v veljavo. — Jakob Kaiser in Ernest Lemmer, voditelja krščanske demokratične stranke v Nemčiji, ki sta bila izgnana iz sovjetske cone, sta izjavila, da je za njuno stranko nemogoče, da bi ohranila poslovno svobodo na sovjetskem ozemlju. — Odstopivši romunski kralj Mihail je izjavil, da se bo poročil s princesjo Ano iz rodbine Borbone-Parma in bo odpotoval v Švicco. — Zastopnik generala De Gaullea je izjavil, da se bo križa na francoskem še zaostrela in da se zbornica spriče novih težkoč morala odločiti za nove volitve.

Po zborovanju Slov. dem.

Govor g. Stanka Filipčiča: **Zveze v Trstu**

Naše razmerje do UAI-S-a

» Mi slovenski demokrati spoštujemo politično pričanje vsakega človeka, ker ima vsak popolno pravico, da svobodno izbira program in stranko, kateri hoče pripadati.

Tako priznavamo neomejeno pravico tudi slovenskemu ljudstvu na tržaškem ozemlju, da se včlanja v stranko, o kateri je prepričan, da po njenem programu in delovanju najbolj odgovarja političnemu stremjenju.

Prav zato pa odklanjamo krivo načelo: kdor ni z nami, je proti nam. Ako bi drugače sodili in ravnali, bi bili fašisti, diktatorji in absolutisti. Naravno je, da imamo tudi mi, demokrati, nesporno pravico do politične opredelitve in pripadnosti, ker je to nesporna naravna posledica prostosti mišljenja in svobode vsakega posameznika.

S tem demokratičnim stališčem pa se nismo odrekli pravici in dolžnosti, da stvarno in nepristransko podvržemo objektivni kritiki programe drugih strank in njih metode, ki se jih poslužujejo pri svojem delovanju. Zlasti tedaj, ko gre za stranke, ki hočejo nastopiti in delati tudi v imenu slovenskega in hrvaškega naroda.

Taka strankarska organizacija je tudi UAI-S ali SIAU. V njenem programu in načinu, kakor ga izvaja, vidimo mi demokrati največjo nevarnost za obstoj in razvoj slovenskega in hrvaškega naroda na našem tržaškem ozemlju, ker ne stoji UAI-S, kakor je nedavno uradno javila, na narodnem stališču, ampak na stališču mednarodnosti. UAI-S kot kreacija komunistične stranke in kot absolutno komunistično orientirana organizacija je bila ustanovljena zato, da zbira v svojih vrstah in krožkih ter drži na komunistični liniji ljudi, ki ne bi bili sicer nikoli stopili v komunistično stranko.

UAI-S se dobro zaveda, da je bila pri nas na Primorskem narodna zavest visoko razvita že koncem XIX. stoletja. Fašistični pritisk jo je tekem zadnjih 25 let dvignil do najvišje stopnje. Zato nam je dokaz zadržanje našega naroda od 1940 do 1945. Naš človek je po svoji naravi naroden in veren ter prežet s skrbjo za sebe in družino. Zato hoče ohraniti pri svojem delu in gospodarstvu svojo prostost in neodvisnost, ter svojo osebo pobudo pri gospodarskem ustvarjanju.

Tega življenjskega prava naših ljudi, — narodnosti in lastne gospodarske iniciative — se zavedajo tudi komunisti in njihove organizacije. Zato so le na videz vse te organizacije narodne ali vsaj boriljelce za slovenske narodne interese, v bistvu so pa protinardne, ker komunisti ne priznava narodnosti in jo s svojim internacionalizmom celó pobija. Kako bi bili mogli sicer priti tako daleč, da so hoteli izročiti Trst Togliattiju. S tem so pokazali, da je njim Slovenec, Albanec ali Kitajec vse eno.

Na zunaj SIAU in UAI-S vpijejo in se kažejo za zaščitnike slovenstva in hrvatstva, v resnici pa razkrajajo in ubijajo v našem ljudstvu narodno zavest in narodni ponos. Vse njihove prireditve in zabave, njihove knjižnice in čitalnice, vsa njihova »kulturna« družstva in celó njihove šole, imajo en edini osnovni namen: propagando za komunistično ideologijo in boj proti narodni zavesti ter narodnim in verskim idealom našega ljudstva. Da lažje zblížajo Slované in Italijane na komunistični liniji in da pri naših ljudeh lažje premostijo zavest krvne, kulturne in zgodovinske skupnosti, so iznašli umetno »fratelance«, ki ni ničesar drugega, kot komunistično bratstvo slovenskih in italijanskih komunistov. Pod znakom »fratelance« se ustvarjajo italijansko-slovenska društva, krožki, komisije, se prirejajo zabave in izleti, kjer prevladuje povsod italijanski jezik. Pod geslom »fratelance« se goji v naših ljudeh narodna mlačnost, otopelost in se ubija v njih narodna sa-

Spodbudne besede begunca:

Po teh izčrpnih referatih se je oglašil k besedi eden izmed mnogih, ki jim je Trst začasni dom, eden izmed tistih, kot je govornik sam dejal, »ki so se po letu 1945 odločili za svobodo, to je zapustili svojo domovino in odšli v tujino«. Zbrani zbor je pozorno spremljal besede enega izmed rodoljubov, ki jih hlapič »nesvobode«, ki je postopoma našemu narodu pripravila pekel, v katerem še danes živi in iz katerega vsaj trenutno ne vidi nobenega izhoda, neprestano napadajo kot iz dajalce, fašiste in prodane duše, in to samo zaradi tega, ker se niso vdinjali nasilnemu režimu, ki zdaj vedri in oblači ter zatira naš narod v Jugoslaviji. Govornik je med drugim dejal:

» Vesel sem, ko vas vidim danes zbrane v tolikem številu ob tako pomembnem dogodku, ki mi dokazuje, da je tu pri vas led strahu, terorja in nasilja prebit, ko so se končno našli ljudje, ki so zaklali svoj STOJ ter se uprli mračnim silam, katerih namen ni samo to, da bi v okvir nesvobodnih narodov vzhodne Evrope vključili tudi Trst in vse primorske Slovence, marveč vse, prav vse, vso Evropo, ves svet...

Vesel sem, ko vidim vašo odločnost, da greste na delo, da obsodite, kar je obsodbe potrebno in pokažete, kaj je resnica, kaj je luč, kakšno je svobodno življenje svobodnih ljudi...

Hotel pa bi omeniti in poudariti važnost tega dela slovenske zemlje, ki se danes imenuje Svobodno tržaško področje in na katerem živi morda 80 do 100 tisoč Slovencev, tudi v nekem širšem pogledu.

Vsi Slovenci smo kri iste krvi. Vedno v zgodovini smo skupno delili vse križe in težave našega narodnega in političnega življenja... V bolečini smo se povezovali in jeklenili. Postali smo enota: Primorec je čutil in razumel bol Korošca, Slovenec iz Štajerske, Kranjske, Notranjske, če hočete, je trepetal nad trpljenjem Primorca, ki so mu zapirali, mučili in klali najboljše sinove, klali samo zaradi tega, ker so bili Slovenci, ker so stremeli za tem, da bi ohranili svoje narodno bistvo in se končno, končno vendarle združili pod streho hiše ene.

Vojna nam tega ni prinesla... Ni nam prinesla združitve, ni nam prinesla svobode, marveč no-

mozavest. S tem odpirajo UAI-Si in SIAU-i na stečaj vrata potujčevanju našega človeka, ki je znal skozi stoletja ohraniti na tej zemlji svoj jezik in svojo narodnost, in to v kljub 25 letnemu fašističnemu terju.

Mi Slovenci smo majhen narod, na najzapadnejši točki od Slovanov obljudenega prostora in v ozkih stikih s sosedi Italijani. Dobro se zavedamo, koliko ljudi in koliko zemlje smo izgubili skozi stoletja na svoji zapadni meji ravno zaradi pomankanja narodne zavesti. Mi dobro vemo, kaj vse nam je fašizem uničil in ugrabil. Zato moramo kot Slovenci, ki ljubimo svoj jezik in svoj narod, odklanjati UAI-Sarsko politiko in »fratelance«, ker vodi naš narod v gotovo narodno smrt. Zaradi tega nismo šovinisti. Odkritosrčno spoštujemo italijanske sosede in njih pravico do obstanka in razvoja. Kadar pa gre za obrambo naših skozi toliko stoletja držanih postojank in pravic, tedaj smo neizprosni, posebno nasproti onim, ki zvičajno zavajajo našega človeka na pot, ki vodi neizbežno v brezna rodnost in narodno smrt!

vo prokletstvo, prokletstvo materializmu, komunizmu in njegovim slovenskim valptom. To pa ne velja samo za Slovence, to velja tudi za Hrvate, za Srbe, za vse narode, ki danes žive onstran tako imenovane železne zaves...

Toda svetel žarek sije tudi v to temo. To je žarek Svobodnega tržaškega ozemlja, žarek dela svobodnih Slovencev. Trst je edini košček svobodnega slovenskega ozemlja, kjer je svobodnemu, demokratičnemu Slovincu dano, da govori, živi in deluje po svoji svobodni volji... Zato pa ima Trst svoje posebno poslanstvo. Trst in njegovi Slovenci morajo biti danes predstraža in govornik v svetu za vse tiste zaslužene, pod pritiskom in terorjem komunizma živeče Slovence in Jugoslovane, ki žive na oni strani železne zaves, glasnik vseh zaslužjenih narodov vzhodne Evrope... Slovenska demokratska zveza nima pred seboj samo svojega lokalnega poslanstva, marveč odgovorno poslanstvo v imenu vseh zatiranih sužnje vzhodne Evrope...

Pokazati mora svetu, da ti narodi, ki jih danes označujejo s slovenskim blokom in istovetijo s komunistično nevarnostjo, s komunizmom nimajo ničesar skupnega, da slovanstvo ni komunizem in da komunizem ni slovenska posebnost, bistvo Slovanov, marveč da je bil tudi njim vsiljen, da tudi oni zaradi njega trpe... Slovenci, Hrvatje in Srbi smo užajljivi, če nas kdo istoveti s komunizmom, ker je komunizem enako naš sovražnik, kot je njihov, naš morda še bolj, ker ga poznamo, ker ga kruto občutimo na lastni koži...

Slovenska demokratska zveza mora povedati, da ima kot edina demokratska organizacija svobodnih Slovencev legitimacijo, da govori tudi v imenu vseh ostalih Slovencev... Prepričan sem, da bo ob vsaki priliki zagovarjala pravice teh ljudi. S tem bo izpolnila zgodovinsko nalogo, ki v zgodovini našega naroda ne bo mogla biti nikoli pozabljena...

S to željo pozdravljam vaš zbor kot eden izmed tistih, ki zdaj živimo na področju Svobodnega Trsta, med sorjaki, kot upamo — samo časno, ker smo trdno uverjeni, da bo sedanjega stanja v svetu enkrat konec ter bo do-

končno zmagala svoboda in demokracija...

Zbrani so besede govornika pozdravili s toplim odobravanjem, ki je izražalo priznanje njegovemu velikemu narodnemu idealizmu ter zavednosti svobodnih ljudi, vseh tistih, v imenu katerih je spregovoril. Bilo pa je tudi izraz pravilnega pojmovanja tistih mračnih sil, ki danes stiskajo večino Slovencev in ki bi hoteli s svojimi metodami v kalnem ribariti tudi na Svobodnem tržaškem področju.

Zakupniki enotnosti

Ustanovitev SDZ za STO ni mogla iti mimo naše javnosti, ne da bi izzvala prisrčne izlive polne običajnih prijetnih in dostojnih izrazov, s kakršnimi so progresivisti tako zaslužno obogatili progresivni način progresivne politične polemike.

Zbali so se za svoj s prevaro in nasiljem pridobljeni škodljivi monopol nad slovenskim javnim življenjem ter so zakričali. Glavna komunistična glasila so pod skupno taktirko in z istimi akordi pričela svoj hrupen koncert, čigar glavna naloga je udušiti glasove vesti, ki so se pričeli oglašati celó v sredi mnogih njihovih prepričanih pristašev in soptnikov.

V vseh njihovih člankih smo zaman iskali nekaj konkretnega. Če odstejemo psovke in žalitve, ki v gneči sledi druga drugi, ne ostane od vsega potiskanega papirja prav nič. V tem pogledu so pisci ostali zvesti sebi. Argumente so ti gospodje namreč že zdavnaj vse izgubili, zato se ne odajajo na za njih spolzek ferren stvarne polemike, saj so celó osnovna načela svobode in enakopravnosti, s katerimi je osvobodilna borba pričela, že sami po najmanj desetkrat pogazili. Kjer pa ni činjenic, tam preostane samo kričanje in nasilje; nastajajo oni usodni krog, v katerem se ti gospodje stalno vrte.

Smatramo pa, da to niso načini, s katerimi se pričobiva. Vsaj naše mišljenje je tako. Vse poštenomisleče taki postopki kvečjemu odbijajo. Samo en primer.

Dan pred božičem je doživel tajnik Demokratske zveze za STO dr. Vesel v svoji pisarni »spontano« organiziran in narocen čebisk deseterice ljudskih žebnik, ki so ga pričele — podobno kot »Pr. dn.« — psovati ter mu groziti v popolnoma progresivnem smislu. Neki slučajni obiskovalec je poklical policijo, katero pa je dr. Vesel prosil, naj bi nobene od žen ne zaprila, niti ne legitimirala, čeprav je bilo njihovo vedenje vse prej kot dostojno in mirno. Vse so lahko odšle na svoje domove. Četvorica izmed njih se mu je celó presencčena zahvalila ter mu spravno podala roko. Tako je postopal dr. Vesel, navaden demokrat »nedemokratske« Demokratske zveze.

S stališča progresivne demokracije je pa nekaj takega vsekakor velika napaka. Istotako pred božičem se je zbrala v Solkanu v Titovi Jugoslaviji skupina ljudi, da prosi za skorjico kruha. Odgovorili so jim z aretacijami!

Tak je torej postopek onih ljudi, ki nam navadnim, vsakdanjim smrtnim demokratom očitajo našo resnično demokratičnost ter lačne želodce svojih sonarodnjakov polnijo z besedami o nepotrebnosti Mar-

shallovega načrta. Radi tega o njihovih očitkih sploh ne bomo razpravljali. Vsak pameten bo primerjal in presodil sam. Nam ni potrebno ne kričanje, ne nasilje, za nas govore vsakodnevne izkušnje našega razočaranega in izmučenega slovenskega človeka.

Politični obzornik:

Kdo je zmagal pri upravnih volitvah v sovjetski Rusisiji?

Prvikrat po tridesetih letih komunističnega režima priznava sovjetske oblasti, da pri volitvah ni šlo vse v redu in po taktu kakor so ga navajeni voditi le komunisti in fašisti. Dne 21. decembra 1947 so se vršile v vsej državi upravne volitve. Prva vest o izidu volitev, ki jo je radio Moskva dal je bila, da se je volitev udeležilo 99,99% volivcev in, da je bil Stalin izvoljen s stodontnimi glasovi. Komunisti se smešijo tudi v potvorjenih številkah! Potem je radio Moskva javilo, da je dobila kandidatna lista bloka komunistov in brezstrankarjev (druge liste niso dovoljene v sovjetski, kjer vlada »demokratska svoboda«) 99,52% glasov. In zopet se vprašamo, kdo so bili tisti drzni »reakcionarji« v številu 0,48%, ki so se upali proti vsiljeni listi? Toda kmalu zatem je poročevalec »United Pressa« Walter Kolarz sporočil, da je radio Moskva priznalo, da je bila uradna, vsiljena lista poražena v 84 volivnih okrožjih. Seveda trdi »Pravda«, da ljudstvo ni zaupalo predlaganim kandidatom radi njihove nezmožnosti itd. In da bodo volitve ponovili z drugimi uradniki. Prav tako vsiljenimi kandidati. Saj drugih ne more in ne sme nihče predlagati po vzorcu komunistične »demokratske svobode«. Mi pa menimo, da se je začelo ljudstvo upirati terorističnemu režimu, ki ga že trideset let zatira. Poleg tega pa priznava radio Moskva, da je bilo izvoljenih 53,2% brezstrankarjev in le 46,8% komunistov in njihovih več ali manj odkritih simpatizerjev. Komunisti priznavajo tako sami in jasno, da so v manjšini. Po načelih prave in resnične demokracije naj pustijo oblast tistim, ki so pri volitvah zmagali kljub njihovem terorju.

Opomin ameriške vlade balkanskim državam

Iz Amerike javljajo, da je vlada ZDA opomnila Albanijo, Bolgarijo in Jugoslavijo, da »bi zagrešile odkrito kršitev obzirac« do glavne skupščine Združenih narodov, če bi priznale vlado uporniške grka Markosa. Tako priznanje — poudarja ameriška vlada — bi pomenilo kršitev načel Združenih narodov.

Bivši italijanski kralj Vittorio Emanuele Savoia umrl

V nedeljo 28. decembra 1947 je umrl v Aleksandriji v Egiptu bivši italijanski kralj Vittorio Emanuele Savoia v starosti 78 let. V Aleksandriji je živel v izgnanstvu in je zadnje čase bolhal na pljuščih. V nedeljo je podlegel srčnemu napadu. Pokojni kralj je zgužil prestol, ker je bil odgovoren za posledice fašističnega režima, ki je zapletel državo v vojno, iz katere je izšla poražena. Kralj Vittorio Emanuele je z Mussolinijem kršil ustavo. Končno se je zapletel še v drugo svetovno vojno, ki ga je vrgla s prestola. Nam Slovincem in ostalim narodnim manjšinam ni bil prav nič nakloppen in je mirno pustil, da so njegovi ministri kršili vse pravice manjšin in preganjali zlasti Slovence in Hrvate. Ravno tako mirno je pustil, da je fašizem vzel svobodo italijanskemu narodu in mnogo narodnjakov obsodil na smrt in ustretil.

Bivši angleški zunanji minister Antony Eden v Rimu

Bivši angleški zunanji minister Antony Eden se je mudil v nedeljo 28. decembra 1947 v Rimu, kjer je imel razgovore z zunanjim ministrom grofom Sforzo in z ministrskim predsednikom De Gasperijem. Iz Rima pojde naprej proti vzhodu, najbrže tudi v Grčijo in Turčijo. Potovanje bivšega ministra Edena, ki pripada konservativni stranki, zna biti zelo važno in pomembno v sedanjem zapletenem mednarodnem položaju.

Romunski kralj Mihael odstopil

Lutkovni romunski kralj Mihael je nepričakovano v torek 30. decembra 1947 ob treh in pol popoldne odstopil, se odpovedal pre-

stolu in vsem kraljevskim privilegijem.

V Romuniji kot kralj ni igral nobene vloge več in je le vdano podpisoval odloke komunistične vlade. O pravem vzroku njegovega odstopa se ne ve ničesar in svet le ugiba, da je v zvezi s prepovedjo komunistične vlade, da bi poročil princeso Ano iz rodbine Borbone Parma.

Kralj Mihael se je rodil 25. oktobra 1921.

Ob tej priliki se Romuni spominjajo, kako je mladi kralj leta 1944 sledil nasvetu Julija Maniuasa in sklenil premirje s sovjetsko zvezo. Takrat je radio Moskva pozival v romunščini: »Romuni, sledite vsi velikemu narodnjaku Maniu.

»Velikega narodnjaka« so komunisti leta 1947 obsodili in vrgli v dosmrtno ječo, mlademu kralju, ki ga je Stalin odlikoval, so pa, komunisti, glasniki svobodne ljudske vojske, prepovedali poroko z izvoljeno žensko in ga tako prisilili k odstopu.

Tako plačujejo komunisti!

komunistična stranka za pravila edinstveno priliko za dosego naših narodnostnih mej s tem, da je postavila interese komunistične partije nad interese slovenskega naroda, ne bomo Slovenci pozabili nikoli!

Položaj v svetu nam daje vse razloge, da je naš up v padec komunistične diktature vedno jačji. Močnejši danes kot je bil lani in močnejši bo ta up prihodnji teden kot je danes in tudi bližje uredničenju. Prezident Truman nam je na panameriški konferenci jasno povedal, da ne gojimo praznih nad in da bo zapadni svet vztrajal in deloval z vsemi sredstvi toliko časa, da bo luč svobode zasijala tudi pri nas.

Titova diktatura bo odpravljena zlepa ali pa, če tako ne bo šlo, zgrda. Svoboda bo prišla. In tedaj si bomo znali pravilno urediti naš slovenski dom. Naš narod se bo priključil hrvatskemu in srbskemu narodu v res demokratično in svobodno Jugoslavijo. In vprašanje: monarhija ali republika? Tudi tu Slovenci odgovorjamo: Pomagajte nam priti predvsem do svobode. Ko bomo svobodni, se bomo svobodno uklonili svobodnemu plebiscitu večine. Na vsak način pa že sedaj pozdravljamo eno od zadnjih izjav bivšega kralja Petra II. ki se glasi:

»Rekel sem že preje in še enkrat ponavljam: Če si bo narod izbral drug sistem vladavine, bom brez nadaljnega sprejel njegovo voljo. V tem slučaju bom lojalen državljani Jugoslavije, ki je moja rodna dežela.«

Zastavimo torej vse sile in po pameti pomagajmo zapadu, kjer le moremo, da se čimprej uresniči naša največja želja: Svoboda predvsem! Vse drugo nam bo navrženo in grešimo, če svoje delovanje ne posvetimo edino važni nalogi: Rušenju komunizma! Pota in načini do tega svetlega cilja so različni. Zapad bo imel glavno besedo pri tem — to drži! A vendar — kamen do kamna palača! In mi, ki smo občutili, kaj komunizem pomeni, lahko služimo kot močan kamen v skupni borbi proti smrtnemu sovražniku vsega človeštva — k o m u n i z m u.

Naslov »Ameriške Domovine« se glasi: »Am. Dom.« 6117 St. Clair Ave Cleveland 3 Ohio U. S. A.

Vprašanje posebnega statuta za avtonomno deželo Julijsko krajino - Furlanijo

Izgleda, da se je zadeva posebnega statuta avtonomne dežele Julijske krajine - Furlanije zganila iz mrtve točke in da so tudi nekatere važnejše in vplivnejše italijanske stranke vzlele to vprašanje v resen pretres, ker so se baje prepričale o koristnosti posebnega statuta za ugodno rešitev vseh deželnih zadev. Pred nekaj dnevi se je vršil v Gorici na pobudo župana dr. Steccine sestanke z odposlanci iz Vidma, katerim je načeloval poslanec v rimski skupščini Tessitori. Kolikor nam je znano, so sklenili, da bodo preučili statut, ki ga je predlagalo furlansko ljudsko gibanje (Movimento Popolare Friulano). Zastopnik Slovenske demokratske zveze je po sestanku izrazil na pristojnem mestu upravičeno željo, da se povabi k preučevanju statuta tudi zastopnik naše zveze in je prejel povoljno zagotovilo.

»Patric dal Friul« od prve polovice meseca decembra piše zelo obširno in stvarno o različnih nastopih Slovenske demokratske zveze glede borbe za posebni statut in za jamstvo manjšinskih pravic. Statut, ki ga predlaga furlansko ljudsko gibanje, je bil dokončno sestavljen, potem ko je tudi naša zveza izrazila svoje želje v zvezi s pravicami narodnih manjšin. Nekateri želje, ki niso bile izražene v statutu, je zveza ponovila v spomenici, ki jo je poslala ministrskemu predsedniku De Gasperiju in predsedniku ustavodajne skupščine Terraciniju. Sicer pa je naša javnost že itak dobro poučena o vztrajnem zanimanju Slovenske demokratske zveze za to važno vprašanje. Upamo, da bodo italijanske stranke bolj strpljive napram narodnim manjšinam, ker od uspešne rešitve tega vprašanja je najbolj odvisna srečna bodočnost avtonomne dežele v vsakem ozirju.

Profesor Gianfranco D'Arconco iz Vidma, ki stoji med prvimi borci za avtonomijo s posebnim statutom, je napisal in priobčil v »Il Mattino del Popolo« iz Benetk od 24. decembra zanimiv članek z naslovom:

Trst in Slovenci v XIX. stoletju

Vkljub predpavicam, ki jih je bil Trst deležen v Avstriji od Karla VI. naprej, je štel ob začetku XIX. stol. komaj 28.000 prebivalcev, med katerimi so bili Slovenci Italijani in Nemci. Takrat je bil slovenski jezik enakopraven z italijanskim. Ko je l. 1816. Fran de Baiardi kot zastopnik tržaške občine razpisal v uradnem listu »Osservatore Triestino« (str. 1337) službo mestnega tajnika, je zahteval, da mora prosilec dokazati, da popolnoma (perfettamente) obvlada »la lingua tedesca, italiana e cragnolina« (slovenski). Na to mesto je bil tedaj imenovan tržaški zgodovinar in pisatelj Domenico Rossetti.

Metternichov absolutistični režim pa ni mogel trpeti svobodnega razvoja slovenščine in italijanščine na tržaškem ozemlju, ki je bilo določeno, da postane mogočna nemška postojanka. Nemški uradniki so preganjali iz so! in uradov celó italijanščino, slovenščino pa so potisnili tiste čase v cerkev in spovednico ter, v nedeljske šole. Absolutizem je z vsó silo pospeševal germanizacijo Trsta in okolice. Cesarški namestnik Stadion je pa l. 1840. spoznal zablodo raznarodovanja in je začel odpirati slovenske šole po deželi. Leto 1848. je našlo Slovence v Trstu pripravljene na velike dogodke. V državni zbor, ki je bil plod marčne revolucije l. 1848., so tržaški Slovenci poslali poslanca Antona Cerneta, ki je skupaj z Josipom Doljakom (goriška okolica) in Antonom Gorjupom (tolminski okraj) do stojno zastopal primorske Slovence v revolucionarnem državnem zboru.

Marčna revolucija je prinesla Slovincem narodno prebujenje. Tržaški Slovenci so 6. decembra 1848. ustanovili »Slavjansko društvo«, čigar starosta-predsednik je bil pesnik Jovan Vesel-Koseski. Aprila 1849 je društvo pričelo izdajati prvi slovensko-hrvatski politični mesečnik »Slavjanski rodoljub«. Na njegovem mestu je v marcu 1850. stopil »Jadranski Slavjan«. »Slavjansko društvo« je l. 1850. poslalo na Reko deputacijo, da se pokloni banu Jelačiću. Na političnem polju so primorski Slovenci zahtevali od Dunaja jezično enakopravnost, deželno avtonomijo in izstop Avstrije iz nemške zveze.

Svobodi je bilo usojeno le kratko življenje. Narodni niso pravočasno izkoristili revolucionarne miselnosti. Dopusili so, da se je v Avstriji zbralo in povežalo vse, kar je bilo nazadnjaškega. Nastale so razmere, v katerih je cesar Franc Jožef lahko enostavno preklical večino podeljenih pravic. Na obzorju se je pojavil nov absolutizem, ki ga nazivamo po vodilni osebnosti Bachov absolutizem. »Jadranski Slavjan« je moral prenehati. »Slavjansko društvo« je moralo opustiti svoj politični program in se omejiti na zabavne prireditve. Končno je moralo opustiti tudi svoje ime. L. 1853. se je spremenilo v »Slavjansko čitalnico«, ki je družila pod svojim okriljem tja do požiga »Narodnega doma« 1920. leta vse tržaške Slovence ne glede na poklic in stan.

L. 1865. so bile prve volitve v tržaški mestni svet. Takrat je bilo prvič izvoljenih šest zastopnikov okolice. Med njimi sta bila tudi Nabergoj in Cengar. Naslednje leto je začel izhajati dvakrat na mesec nov list »Ilirski Primorjan«, ki sta ga izdajala Ivan Piano in Jožef Godina Verdelski. Čez leto dni je menjal ime v »Slovenski Primorec« (urednik Vekoslav Raič), ki je prenehal 1869. Politichen list je bila tudi »Jadranska zarja« (urednik Gašper H. Martelanc), ki je izhajala od 1869 do 1870. Sledil ji je Raičev »Primorec« (1871).

Od l. 1860. do 1867. je bila v Avstriji doba ustavnih bojev. Nova ustava je bila izdana v decembru 1867. Vpeljala je občinsko in deželno avtonomijo in zajamčila državljanom osebno svobodo, varstvo političnih in človečanskih pravic in enakopravnost narodov. Takrat se je med Slovenci pričelo zelo živahno politično in kulturno delo. Za to dobo našega narodnopolitičnega prebujanja so značilni ljudski tabori in narodna propaganda v velikem obsegu. Dvigale so se

Resnica je le ena

Pismo iz Rima

Pri zadnji generalni stavki, ki so jo vprizorili komunisti v Rimu samo iz političnih vzrokov in kjer so prav zelo žalostno pogoreli, so skušali izzvati spopade s policijo pred parlamentom. Te demonstrante je vodil poslanec Pajetta Policija je razgrajče razgnala s pendriki. Ko je poslanec Pajetta videl, da bi lahko tudi on dobil kako po butici, je začel na vse grlo vpiti: »Mene ne, jaz sem poslanec!« Toda policijski podoficir je rekel: »Tudi neki drugi razgrajče je to trdil« — in ga pri tem kresnil po glavi, da je odnesel bunko na glavi. Razume se samo ob sebi, da so se kričali, ko je začelo padati po glavah, takoj razbežali — na veliko veselje rimskih prebivalcev. Ki jim »rdeče junaštvo« ni baš imponiralo. Rdeče časopiše je hotelo iz tega veslega dogodka narediti škandal. Toda potrebno je bilo, da prav te dogodke prikaže v različnih deželah progresivne demokracije pod različnimi vidiki.

Poročilo »Pravde«

Tako poroča »Pravda« iz Bratislave z dne 14. decembra: Pri spopadu 200 policajev s 3000 stavkujočimi pred parlamentom v Rimu, sta bila ubita komunistična poslanca Julij Pajetta in bivši komandant partizanskih brigad Vincencij Mosecatelli.

Poročilo »Ljudske pravice«

Ljubljanska komunistična »Ljudska pravica« pa prinaša isti dan naslednji opis dogodkov: Policij-

ske čete solidarne s stavkujočimi. Rim, 13. dec. (Tass) ...Po ukazu notranjega ministra Scelbe si policija prizadeva izzvati stavkujočih. Policija je aretirala nešteto oseb, pripadnikov varnostne službe. Čete, ki stražijo parlament, so odklonile intervencijo proti delavcem in se pobratile s stavkujočimi. (Podčrtano v originalu).

Pa naj še kdo reče in trdi, da rdeči poročevalci niso resnicoljubni.

Svoboda predvsem!

Mišljenje in čustvovanje našega naroda prevzema v teh dveh letih Titovega terorja, daleč pred vsemi drugimi željami in mislimi, vprašanje: Ali bomo dočakali svobodo in demokracijo, ali pa bomo morali živeti pod diktaturo komunistične stranke. Vsa druga vprašanja, ali bomo v bodoče živel v monarhiji ali republiki, v zvezi s Hrvati in Srbi, so nam Slovincem za sedaj manj važna vprašanja.

»Dajte nam predvsem svobodo«, je naš klic. Svoboda, ki jo uživajo srečnejši narodi od nas na zapadu. Ko bomo dosegli resnično svobodo, bomo znali vsa druga vprašanja pravilno rešiti. V bodočnosti bi mi verjetno Titu in komunistični stranki mnogo kaj odpustili, ali to, da nam je

Bodo premagali jetiko?

Znanstveniki in zdravniki so vedno želeli, da bi odkrili zdravilo, ki bi po enkratnem uživanju očistilo bolno telo vseh bolezenskih klic. Erlich si je zamislil zdravljenje s kemičnimi sredstvi, kemoterapijo, kot nekako »veliko očiščevanje«. S svojim sintetičnim kemičnim zdravilom »Trypan« rotom in še posebno s »Salvarsamom« se je približal svoji zamisli. Prvotna Erlichova zamisel, da bi z enim vbrizganjem kemičnega zdravila očistil telo bolezenskih gostačev, se je v zadnjih letih spremenila in razširila: danes pričakujejo od kemičnih zdravil, da uničijo bolezenske klice v človeškem telesu, kjer gostujejo, ali, da jih vsaj toliko okvarijo, da jih potem lahko uspešno napadejo telesu lastna obrambna sredstva. Kakor je znano štejejo med organsko obrambna sredstva n. pr. fagocite, t. j. bele krvničke, ki žro bacile in bakterije ter druge telesu tuje snovi, dalje precipitine in aglutinine, ki oborijo klice, lizine, ki jih raztapljajo, opsonine, ki jih naredijo užitnejše za fagocite, itd.

Pred 100 leti so imeli v bor-

proti kužnim boleznim le malo zdravil na razpolago, tako n. pr. živo srebro in jod proti sifilidi, ipekakvano proti amebni driski, chaulmogrino olje proti gobavosti. Ta zdravila so uporabljali še predno so poznali povzročitelje kužnih bolezni. Za prvi poiskus uporabe kemičnih snovi kot zdravilo, ki je slonel na znanstvenem doganjanju lahko smatramo Pasteurjevo opazovanje, da ovirajo, med poiskusom v steklenici, nekatere klice razvoj drugih, in njegovo zamisel, da bi ta antagonizem uporabili v zdravilne svrhe na živih bitjih.

Kako desetletje predno je R. Koch odkril povzročitelja jetike (l. 1882.) zasledimo v Nemčiji prve poiskuse sanatorijskega zdravljenja jetike. Zdravila, ki so jih tedaj uporabljali so bila: arsenove soli, tanin, ribje olje, jod, živo srebro, krezot, česen, itd. Z velikim razvojem kemične in farmacevtske industrije okrog l. 1900 pa je postajala kemoterapija vedno važnejši činitelj v borbi proti boleznim. V tej dobi beležimo dolgotrajne in vztrajne, toda brez uspešne poiskuse Kocha, Erlicha,

Behringa i. dr., vendar je plod te dobe že omenjeni Erlichov uspeh s »Trypan« rotom in s »Salvarsamom«. Po odkritju povzročitelja jetike so začeli kemiki upati, da bodo našli tudi kemično zdravilo zoper njega; toda iskanje je bilo zaman in celo Kochovo odkritje »Alt« Tuberkulina, ki je preusmerilo raziskovanja s polja kemične terapije na ono imunologije, ni rodilo drugega terapevtskega uspeha, kot prvotno velikanski zalet, ki pa je kmalu zopet splahnel, in zdravljenje jetike se je ponovno vrnilo v stari tir klimatičnega in sanatorijskega zdravljenja. V novejši dobi zaznamujemo prvi uspeh »velikega čiščenja«. S sintetičnim kemičnim proizvodom »Optochin« so uspešno zdravili pneumokokično sepso pri podgani. Pneumococcus povzročea predvsem pljučnice.

Zopet pa sledi četrto stoletje brezuspešnih raziskovanj.

Nekako 30 let po prvih uspeših kemoterapije beležimo ponovno velik napredek: l. 1935. je Domagk z uspehom uporabil »Prontosil« proti kužnim klicem in je s tem otvoril dobo tako imenovanih sulfonamidskih proizvodov. Tedaj je vzkliko upanje, da bo v tej dolgi vrsti kemičnih proizvodov vendarle kateri tudi proti jetiki —

toda zaman. Poiskusi z različnimi sulfonskimi preparati so sicer pokazali neko učinkovitost proti jetiki n. pr. pri morskem prašiču, toda pri človeku jih ne morejo uporabljati radi njihove strupenosti.

V tej dolgi verigi poiskusov in uspehov smo končno prišli do »Penicilina« (Flemming 1940-41). Odslej preizkušajo na njihovo učinkovitost proti jetiki vedno večje število bioloških proizvodov, ki jih pridobivajo iz terenskih klic. Med temi sredstvi pa je v javnosti najbolj znan »Streptomycin«.

L. 1944 so ekstrahirali (Schatz-Bugie) iz neke glivice, imenovane Actinomyces griseus, tvarino, ki je učinkovita proti mnogim klicem. Snov je rumenkast prah, ki je topljiv v vodi in, ki ne spreminja svojih svojstev, če ga segrevamo na 60°. Če jo vbrizgajo v telo, v vodni ali v fiziološki raztopini, se kmalu izloči iz telesa, radi tega morajo biti vbrizgi pogosti, ako hočejo obdržati v krvi določeno koristno koncentracijo (vsake 3 - 4 ure). Ta snov učinkuje tudi proti nekaterim klicem, proti katerim je Penicilin neučinkovit. Imenujejo pa to snov »Streptomycin«. Sedaj poročajo o zdravljenih uspeših s tem zdravil-

lom n. pr. pri kužnih boleznih sečnih organov, pri influenčnih obolenjih možganske opne (meningitis), pri nekaterih sepsah, pri pljučnicah, itd. Uporabljajo ga tudi za zdravljenje jetike in poročajo o zadovoljivih uspeših, tako pri krvni jetiki (tb. miliaris), vnetju možganske opne (meningitis tb.), vnetju trebušne mreže (peritonitis tb.), skrofulozi i. dr. Vendar pa poudarjajo vsi raziskovalci, da zdravilo sicer začasno ovira M. tuberculosis (Kochov bacil), da pa ni doslej nikakoga dokaza, da bi bilo njegovo dejstvo povsem uspešno. Zelo težko si je ustvariti že danes točno sliko o njegovi učinkovitosti, ker je snov še premalo na razpolago; za zdravljenje enega slučaja jetike potrebujejo najmanj 360 gr v. dobi 3-6 mesecev. Amerikanski zdravniki svetujejo naj se zdravljenje sploh ne začne, če ni na razpolago zadostna količina zdravila, kajti bacili se na zdravilo privadijo in postanejo odporni napram njemu; poleg tega pa se opažajo tudi znaki kronične okvare organizma radi zdravila.

Streptomycin učinkuje na isti način kot penicilin: ima bakteriocidno moč (ubija bacile), toda predvsem zavira hitro razmnoževanje klic, v katerih povzroči tudi morfološke spremembe.

vanje klic, v katerih povzroči tudi morfološke spremembe.

Kakorkoli se bo v nadaljnjem razvijala kemoterapija jetike, ne bodo mogli nikdar zanemariti socialnega problema, ki ga predstavlja ta bolezen. Nadzor nad posameznikom, nad družino in nad kolektivom bo stal vedno neizbežen. V borbi proti tej bolezni se ne bodo mogli nikdar odreči pomoči, ki jo nudi v tej borbi socialno skrbstvo, zgodnje razpoznavanje bolezni, zdravljenje s pnevmotorakso, razne kirurške operacije i. dr., kajti slabe življenjske okoliščine in borno prehransko stanje bolnika lahko uniči najboljše zdravstvene uspehe. Proti tej bolezni je treba mobilizirati vse ekonomske, socialne, preventivne in terapevtske mere, s katerimi razpolagamo in katere si moramo še pridobiti.

Ob sklepu lahko ugotovimo, da upravičeno gojimo upanje na uspeh v borbi proti jetiki. Raziskovanje bioloških sredstev je takorekoč šele na početku, vendar je že znana kemična formula penicilina. Tako smemo pričakovati, da bo kemična industrija kmalu proizvajala slinčna in učinkovitejša sintetična zdravilna sredstva.

KULTURA

J. Nemec: Grammatica della lingua slovena. III. izdaja

Gorica, 1947. Založila tiskarna Lucchesi. Str. 276. (Cena 600.— lir).

Prva izdaja Nemčeve slovenske slovnice za Italijane je izšla l. 1931. Kljub temu da se je v šolah malo rabila, ker se je slovenščina le še redko kje poučevala, je bila v nekaj letih čisto razprodana. To dokazuje veliko potrebo take knjige. Zivljenje sili ljudi, da se mimo političnega nasprotovanja seznanijo s sosedi. Prof. Nemec je s tretjo izdajo svoje knjige izpolnil veliko vrzel v našem praktičnem slovu, kajti drugih slovnice sedaj sploh ni na trgu. Svojo slovnico je stalno izpopolnjeval. Zlasti metodična stran je v vsaki izdaji boljša. Dobro poznanje italijanske slovnice mu je omogočilo, da je uspešno prilagodil podajanje slovenske jezikovne zgradbe miselnosti in pojmovanju italijanskega učenca. Zelo dobra je bila misel, dodati knjigi kratak obris zgodovine slovenskega slova z odlomki najznačilnejših del posameznih pisateljev od Vodnika do Kosovele Srečka. To je zelo učinkovit način seznanjevanja italijanskega učenca z lepoto slovenskega slova. Zato bo knjiga vplivala tudi preko zgolj praktičnega okvira.

Furlanska avtonomija »izdana«. O Slovincih govori prof. D'Aronco tako-le: »Slovenec ni moči pridobiti z zanikanjem njihove pravice do materinega jezika: fašizem bi bil moral nas nekaj naučiti v tem oziru! Pridobiti jih bo moči dokončno za italijansko nacijsko z ustvarjanjem njim usgodnih položajev tako, da ne bodo imeli vzroka hrepeneti po ustanovah drugih narodov! Enako vprašanje najdemo tudi v gornjem Poadižju in enake napake od strani Rima, ki obljubi in obljube ne izpolni (1866, 1918, 1945).«

Rimska ustava danes skupščina bo začela v kratkem razpravljati o sestavi posebnih statutih avtonomnih dežel. Upamo, da bo leto 1948 prineslo zadovoljstvo vsem in da bo srečno nadaljevanje leta 1848, ki je bilo »pomlad narodov«.

čitavnice in pevska društva. Skozi naše kraje je šel prvi val narodnega navdušenja. Narodni tabori so se vršili v Sežani, Dolini, Kubeđu (Istra) in Brezovici.

Skoč Juraj Dobrila je 1870 pričel izdajati v Trstu hrvaško »Našo slog«, ki jo je pozneje urejeval prof. Matko Mandič. L. 1874. je bilo ustanovljeno politično društvo »Edinost«, ki je 1876 pričel izdajati list »Edinost«. Ta list je bil več kot pol stoletja glasilo tržaških Slovencev. Zatrta je 1928 fašistična vlada. Od urednikov naj bodo omenjeni Ivan Dolinar in Fran Cegnar, Viktor Dolenc, Lovro Zvab in Makso Cotič.

L. 1873. je bil izvoljen za poslanca v državni zbor Ivan Nabergoj, ki je zastopal tržaške Slovence na Dunaju vse do l. 1896. V desetletju od 1897-1907 tržaški Slovenci v dunajskem parlamentu niso bili zastopani. Pri volitvah 1907 pa so izvojevali veliko zmago. Izvoljen je bil dr. Otokar Rybaž, ki je bil poslanec do l. 1918. V dobo po l. 1900. spada zidanje »Narodnega doma« (1905), ustanovitev »Jadranske banke« (1903), ustanovitev slovenskega gledališča in mnogih drugih kulturnih ustanov.

Pri ljudskem štetju so v Trstu našli preko 60.000 Slovencev. V dobi od l. 1900 do prve svetovne vojne so Slovenci v Trstu dosegli zelo visoko stopnjo kulturnega in gospodarskega razvoja, s katerim so tesno spojena imena dr. Rybaž, dr. Gustav Gregorin, dr. Edvard Slavik in dr. Josip Wilfan star., ki je od l. 1921. do 1929 zastopal primorske Slovence v rimskem parlamentu.

Po prvi svetovni vojni je Italija zahtevala in dobila Trst, Reko in ozemlje do Snežnika, Triglava in Trbiža. Fašistični teror proti Slovincem se je pričel že l. 1920. s požigom in razdejanjem naših narodnih domov in kulturnih društev, gledališča in denarnih zavodov. Fašizem je v prvem desetletju uničil pridobitve stoletnega kulturnega in gospodarskega dela tržaških Slovencev.

Fašizem je izginil, a pustil je za seboj same razvaline. Znova moramo začeti graditi našo narodno, kulturno in gospodarsko stavbo. Trdna vera v nas same in jeklena volja do napredka mora spremljati vsak naš korak na težki poti, ki jo imamo pred seboj.

Vabimo vse demokratične Slovence, da se naročijo na svoje glasilo „DEMOKRACIJO“

Kratke vesti

»Giornale di Trieste« je prinesel sliko Tita. V kavarnah so nastala prerekanja zaradi njegove podobnosti Mussoliniju in Göringu tako v obličju kakor v uni formi.

Ameriški časnikar Lippman pravi, da se vrši med zapadom in Sovjetsko zvezo »hladna vojna«. Sovjeti bi radi ostali v srednji Evropi in se utrdili ter pripravili za napad; zato predlaga Lippman, naj se Amerika močno oboroži za operativno udarno vojsko, ki bi bila sposobna zavrniti tudi dolgo trajen sovjetski napad.

Dr. Walter Gropius, profesor na univerzi v Harvardu, je izjavil, da ameriški funkcionarji že izdelujejo načrt za obnovitev v vojni porušenega Frankfurta, ki naj bi postal glavno mesto združene zapadne Nemčije, ker so predvidevali polom mirovne konference.

V kominformu v Beogradu se dijo komunisti, ki so istočasno tudi poslanci v raznih skupščinah »kapitalističnih« narodov, toda oni niso »izdajalci«, čeravno imajo odkrit program pripravljati revolucijo v lastni državi. »Izdajalci« so nedolžni Petkovi, Nagosteti in tisoči in tisoči poštenih ro-

doljubov, ki niso domovine nikoli izdali in jih je komunistem, Stalin, Dimitrov, Tito itd., pomoril.

Tito v strahu. Že mesec dni se zaganja proti »domači in tuji reakciji, ki pripravlja vojno« in leta v Sofijo, Budimpešto in Bukarešto, kjer sklepa pogodbe »za mir«. Take pogodbe je sklepal tudi Hitler leta 1939.

Bolgarija ima po mirovni pogodbi dovoljeno stalno vojsko 55 tisoč mož. Pod orožjem pa ima 190 tisoč vojakov, in še 80 tisoč mož v »delavskih« bataljonih. Tito ima pod orožjem 600 tisoč mož in ves narod v »prostovoljnih delavskih bataljonih«. Seveda zaradi miru...

V zadnjem času je razsajala v Egiptu huda kolera. Od 20.774 obolelih jih je 10.261 umrlo.

»Kapitalistična« Amerika meri 1.700.000 km površine in šteje 140 milijonov prebivalcev. Ona zalaga z živim ves svet, poleg tega pa nudi svojim državljanom največji življenjski standard in najširšo osebo in politično svobodo. Sovjetska Rusija meri 21 milijonov kvadratnih km površine in šteje 200 milijonov prebivalcev, ne more pa preživljati niti svojih ljudi, katerim je poleg tega vzela vsako svobodo. Kateri od dveh režimov je boljši?

Vesti s Tržaškega

»Primorski dnevnik« v omotici

Komunistični »Primorski dnevnik« od 1. januarja 1948 napada predsednika Slovenske demokratske zveze za STO dr. Agneletta in tajnika dr. Vesela, češ, da je kongres SDZ za STO 21. decembra 1947 sklenil zahtevati od ZVU le podaljšanje roka za popravilo slovenskih priimkov, ki jih je fašizem poitalijančil.

Trditve »Primorskega dnevnika« je lažniva. Res je ravno nasprotno, da je kongres dal nalogo izvoljenemu odboru, naj zahteva pri ZVU, da se po fašizmu poitalijančenim slovenskim priimkom uradno vrne slovenska oblika. To je zahtevala tudi zadnja številka »Demokracije«.

Tržaški guverner

Po uradnih poročilih je jugoslovanski poslanik v Rimu predložil zunanjemu ministru trojko imen, ki vsebuje enega Švicarja, enega Belgijca in enega Šveda in povabil zunanjega ministra, naj tudi italijanska vlada imenuje trojico oseb. Zunanje ministrstvo

o zadevi ni izdalo še nikakega poročila.

Urad za registriranje motornih vozil

ZVU je ustanovila »urad za registriranje motornih vozil«. Temu uradu bodo pripadale vse funkcije, pravice in dolžnosti, ki sta jih imela dozda v pogledu registracije in kroženja motornih vozil na Svobodnem trž. ozemlju prefektura in Avtomobilski klub.

Dobava bencina za avtomobile

Transportni oddelek ZVU je po skupni proučitvi s centrom avtomobilskih transportov objavil pred dnevi, da so razveljavljeni potni listi za civilne avtomobile. S prvim januarjem 1948 je stopil v veljavo nov »Bencinski listek« (Carta carburante), ki obstoja iz knjižice odrezkov za bencinski obrok. Ta nov način postopka bo odpravil nevspečnosti za šoferje, ker jim ne bo treba hoditi po vsaki vožnji na center avtomobilskih transportov. Po teh novih predpisih morajo iti šnferji le enkrat na mesec na urad za obnovo njihovih blokov za bencinske obroke.

Opčine pri Trstu

Iz naše vasi, ki je med največjimi na STO-ju — saj šteje 3000 prebivalcev — se malokdaj oglašimo, četudi so Opanci že znani po svoji privrženosti demokratičnim načelom. Sicer pa imamo še mnogo zapeljanih, ki trobijo v rdeče trobilu ali polagoma se tudi tem odpirajo oči in verjamemo, da ni več daleč dan, ko bodo tudi ti spregledali in zapustili potapljajočo se rdečo SIAU-sarsko barko. Opčine, znana izletniška točka Tržačanov, so seveda tarča

rdečih propagandistov ter je skoraj neverjetna suženjska potrpežljivost zapeljancev, ki morajo dan za dnevom obiskovati razne masovne sestanke, AFZ, mladinske itd., kjer se mlati prazna slama. Seveda so ti sestanki zelo slabo obiskani ter se niti ne dajo primerjati z onimi iz 1945 in 1946 leta, ko je narod živel še v strahu pred rdečkarji. Naša vas pa je tudi gnezdo, kamor so se zatekali razni rdeči veljaki in njihovi sopotniki, ki imajo masne službe v Trstu in Kopru, od katerih pa, razen par domačih, so vsi rojeni in pristojni v kraje, ki pripadajo Jugoslaviji. Interesantno je, da so se vršili na Opčinah, med prvimi, sestanki slovenskih intelektualcev, ki jih je tukaj okrog 100 in katerim je hotel vlivati v glavo rdečo pamet nek Drago Pahor, bivši učitelj, ki je bil nacionalist, orjunaš »di prima ora« in četnik, ki se je leta 1945 prelevil v sopotnika komunistov in ima sedaj nalogo pridobivati slovenske intelektualce za rdeči paradiz, ki bi ga radi ustanovili tudi v Trstu po receptu tovariša Tita. Seveda niso ti sestanki obrodili nobenega sadu, ker naši intelektualci mislijo svojo pametjo ter ne nasledajo ljudem, ki tako radi presedlajo iz ene v drugo skrajnost.

Znano je, da se povsod širi iz SIAU-sarske centrale strupena propaganda proti zavezniški vojski. Vsako priliko uporabijo, da nahujskajo zapeljane ljudi, posebno nerazodene ženske, proti vsaki, tudi karitativni akciji ameriške vojske, ki tako velikodušno in bogato podpira posebno naše otroke. Za čudo pa, da SIAU-sarski štab ni nastopil proti razdeljevanju daril za božične praznike, ki so jih za naše malčke pripravili v vojašnici ameriški vojaki, kateri so iz svojih prihrankov nakupili res bogata darila za

vse openske otroke, male in velike, ne glede na levo ali na desno. Človek ne bi verjel svojim očem, ko ne bi videl, kako so med prvimi oblegale vrata ameriške vojašnice žene vseh mogočih »generalov« rdečih progresistov, do zadnjih sopotnikov in tako so se drle in prepirale med seboj, da ne ostanejo brez paketov, ki so jim jih nudili ameriški vojaki, kako so nekatere na rafiniran način prejele po 4, 5 in celo 6 paketov, dočim so nekateri res revni otroci ostali brez daril. In te žene so izmed onih, ki se jim izlije žolč, ko slišijo besedo »Amerika«, to so one, ki za hrbotom ameriških vojakov pljujejo za njimi, to so one katerim je na jeziku samo obrekovanje ravno teh vojakov, od katerih so pa s sladkimi nasmehi prejemale božične pakete. O sveta morala!

VAŽNO za nemško in slovensko manjšino v Italiji

Ministrski svet je na svojem zasedanju v Rimu dne 30. decembra 1947 po trdil odlok, po katerem se lahko prekliche opcija za Nemčijo in zopet pridobi italijansko državljanstvo. Gre za tiste Nemce iz Italije, ki so leta 1939 optirali za Nemčijo po Hitler-Mussolinijevem sporazumu. Takrat so nacisti in fašisti na zvižacen način prisilili tudi mnoge Slovence iz Kanalske doline (Trbiž), da so optirali za Nemčijo. Naša Slovenska demokratska zveza je že v svoji spomenici od 21. maja 1947 zahtevala od vlade v Rimu, da se tem Slovincem vrne italijansko državljanstvo.

Vesti z Goriškega

Zahvala

Ravnateljstvo in učiteljsko slovenskih osnovnih šol v Gorici, se najtopleje zahvaljuje vsem cenjenim dobrotnikom za naklonjenost. Pripomogli so, da se je naša »Božičnica« lahko vršila ter razveselila naše malčke. Saj ste jih pač vsi videli, s kakšnim veseljem, vedrim obrazom so prejeli mali darila. Pa niso bili samo veseli — tudi hvaležni so. Iz njih mladih in otroških src prihaja glas: »... a Vam, dobrotniki ljubljene — hvala...«

Slovesna proglasitev nove ustave

V sredo 31. dec. se je po vsej državi obhajala slovesna proglasitev nove ustave. To izredno slavje smo imeli tudi na prefekturi v Gorici. G. prefekt je sklical vse župane ter vse zastopnike civilnih in vojaških oblastev. V kratkem izveščju je navzočim prečital glavna določila nove ustave in zahteval od navzočih funkcionarjev, da se pri vsem uradnem poslovanju strogo držijo ustavnih predpisov, zlasti, da upoštevajo vse svoboščine, ki jih ustava daje državljanom. Svoj nasgovor je zaključil z vzklikom: Zivela svoboda!

Božičnica

Ljudskošolska božičnica, o kateri sijajnem uspehu smo že zadnjic poročali, je tudi drugi dan, v ponedeljek 22. dec., skoro docela napolnila veliko dvorano kina »Vittoria« na Travniku. Zahvalo prirediteljev, priobčujemo na drugem mestu. Pripominjamo samo, da je bila »Božičnica« strogo šolska prireditve in gre zahvala za njen izredni uspeh slovenskemu učiteljsstvu z g. didaktičnim ravnateljem Močnikom na čelu. Prireditve so počastile vse najvišje pokrajinske oblasti osebno ali pa s prisrčnimi pozdravi.

Odgovorni urednik: Janko Smečič
Tiska tiskarna Budin v Gorici.

ništvo v Gorici, da je v Ločniku, v Moši, v Rutarjih in v Dolenjah mnogo šolskih obveznih slovenskih otrok, katerim pritičejo ljudske šole v materinem jeziku. Kdor ni zagovornik nekulturnega potujčevanja, bo opravičenost naše zahteve priznal in podprl. Oče.

Iz Brd

Obmejna zaščita ne dovoljuje, da se na poljih zbirajo skupine treh ali več oseb. Ponokod ne dovoljuje niti, da se po stari navadi zbirajo sosede v eni sami hiši v zimskih večerih. Zopet drugod je zaščita prepovedala tudi fantovske in dekleške pesmi. Zadruga delijo živež, in sicer po štiri kilograme koruzne moke na osebo in petnajst dekov sladkorja na mesec. Nič drugega. Meseca decembra so popisali vse, kar kdo ima od goveje živine do kokoši in domačih zajcev. Zadruga pa ni v stanu preskbeti ljudem niti navadnega glavnika niti igel.

Solkan

Trditve »Giornale di Trieste«, da je zaščita streljala na demonstrante v Solkanu, ne odgovarja resnici. Ljudstvo je sicer res demonstriralo zaradi pomanjkanja živeža in zaščita je nekaj demonstrantov zaprla. Solkanci smo že več časa potrpežljivo čakali izpolnitev obljube, da bomo v kratkem dobili več živeža. Ko pa smo videli, da nam ga »osvoboditelji« ne morejo preskrbeti, smo šli na ulico in hrupno dvignili naš protest ter zahtevali potrebnih živil. Obljubljali so, da nam jih bodo dali več kot Amerikanci, a so se izkazali za lažnive.

Srečno novo leto želi vsem
Stavbeno podjetje
Remigij Koršič
GORICA - Via Orzoni

Srečno novo leto želi vsem
Stavbeno podjetje
Stanko Faganel
GORICA - Via Balamonti 33

Trgovina z jestvinami
Josip Cigoj
želi vsem odjemalcem
srečno novo leto
GORICA - Via Monache

OPOZORILO!

Tednik »DEMOKRACIJA« se razprodaja na sledečih železniških postajah: Videm, Benetke, Milan, Bologna, Padova, Rim in Mestre.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

F. P. iz Števerjana pošilja Ferjanu 1000; tržaški prijatelji za pobiranje Titovega režima 100; begunec iz cone B 300; begunec 400; begunec 1000; dar begunke 500; učitelj begunec 200; begunec ob Soči za prospeh »Demokracije« 500; begunka iz Krmina 300; F. B. iz Gorice 200; štirje iz Štandreža vsak po 500 + 2000; briški begunec 1000; da živi »Demokracija« 600; briški učitelj 800; po g. S.: mesečni prispevek 1000; Idem, mesečni prispevek iz Števerjana 500; Tončka in prijateljice iz Trsta 2000; nova naročnika preplačilo za list 110; N. N. iz Trsta 100; mesec oktobra ali novembra je pet deklet iz Trsta darovalo 900 in ne 300, kot je bilo pomotoma objavljeno v listu; »zvesti čitatelji« 300; mesečni prispevek 200 lir.

Vsem lepa hvala!